

Marka Lipold.

V Mozirji (Prassberg) je bilo 29. dan Grudna p. l. opravilo v dolg spomin temu kraju: bil je pogreb Marka Lipolda, Mozirskiga teržana in svobodnika (Freissass), podružniškiga odbornika c. k. štajarske kmetijske družbe i. t. d.

Njegova vrednost je bila tako občeno spoznana, de se je k njegovimu pogrebu toliko ljudi steklo, ko ob zapovedanih praznikih k božji službi. Razen dveh duhovnov iz njegove narbliznjiši zlahte, se jih je še dvanajst zbralo, cerkvene obhajila opraviti in ga spodobno k grobu spremit. Treba je v posnemo nekaj njegoviga življenja oznaniti.

Lipoldova hiša je že od nekdej učenosti in izobraženju vdana. Markovi starši so vse svoje otroke dobro izučiti dali, vsakiga za stan, kateri se mu je vidil od previdnosti odločen. Dva brata rajniga sta duhovna, oba slovita fajmoštra gosp. Franc, in gosp. Jožef znani pevic in pésnik. V znanostih latinskih šol sta bila od lastniga strica, učeniga mašnika podučena. Marka je bil v Terst in Laško Reko poslan, se kupčijstva zučit. Lahko bi bil v ptujih krajih svojo srečo našel, pa ljubezen do domačije ga je nagnila, domače hišovanje prevzet. Bil je vselaj velik prijatelj svojiga kraja, sosebu Mozirske srenje. Pravi čuvaj Mozirskiga terga je bil ob francoski vojski. Léta 1809 je Francozu 1200 srebernih goldinarjev naštel, de je Mozirje brez škode ostalo. Ob času dragine in hude lakote je svoje zaloge in žitne shrambe odperl, in za nisko ceno, in še na upanje svoje rojake z žitam preskerbel. Po njegovi skerbi je bila Sovina obravnana za kupčijo na Hrovaško, Slavonsko in celo na Turško. On je vzrok, de je toliko dnarstva iz spodnjih krajev v Gorogranske okolice za lés prišlo, in še pride. — Pri vstavi kmetijske družbe na Štajarskim so bile njegove zasluge za Gorogranske kraje tako znane, de je bil kmalo v začetki za uda te družbe in za odbornika v Mozirski podružnici odbran. Njegova hiša je bila za zbornico cele velike podružnice odločena, in je bila ob zborih večkrat s pričijočnostjo Njih Cesarske Visokosti, Samiga svetlign Nadvojvoda Joana počesena. Velik podpornik te družbe je bil noter do svoje smerti, veliko dobrija je v svoj kraj vpeljal, veliko koristniga kmete naučil. Njegovi sveti, njegovi sostavki v kmetijskim obziru so bili od visokiga predsestva vselej visoko cenjeni: perimik „der wackere Lipold“, je od predsestva dobil. — Ko šolski oče je Mozirsko šolo blagodarno podpiral: cele jerbese nove obleke je k vsaki šolski skušnji poslal, de je bilo vsako leto po 20 ubogih pa pridnih otrok z novo obleko oskerbljenih, vsim drugim je velike darove v dnarjih poklonil. Pač je bil vreden že na tem sveti kakiga spoznanja, in po pravici se mu je svetinja zaslug za domačijo podelila.

Pri tej obširni skerbi pa ni perve skerbi za svoje domače, za svojo hišo pozabil. Čvetero otrok, ki so mu odrasli, je hvale vredno odredil: vsi so lepo oskerbljeni: hčer je k dobri hiši omožil, tri sine je dal v šole, eniga, svojiga naslednika na domu, kupčijstva, dva za deželo, katerih se je eden bogoslovja zučil in služi altarju, drugi pravdo- in rudoslovje, in je v službi na samim Cesarskim dvoru na Dunaji. V cerkvi ga ni nikdar manjkalo, tudi če je bolehal, se je k božji službi — če tudi s težavo zvelkel.

Ko je tedaj pred enim mescam nevarno zbolel, je še le bilo prav viditi, koliko se njegova vrednost cení. Sina, duhoven in rudar, sta od daleč k njegovi bolniški postelji pritekla, akoravno sta se teško ed svojiga mésta odmaknila. Vsih čvetero otrok je noč in dan pazilo, očetu streglo, in si iz vse moči prizadevalo, drago življenje mu kaj zljajšati, ali ko bi bilo mogoče, ga zdaljšati. Pa k njih grozni britkosti je 27. dan Grudna

1846 v svojim 65 leti sklenil. Gospod Jožef Gospodarič, Mozirski kaplan, so pri pogrebu besedo večniga življenja obilnim zboru v živo govorili, rajniga dela rojakam v zgled in posnemo razstavili. Po tej pridigi in po nekterih drugih zanesljivih virih je ta sostavk zložen.

En poslušavec.

Juri Cúkala.

Ravno danes je tri leta, ko je Gomiljska fara poverh obhajanja prečastitiga Rojstva Gospodoviga vse posebno cerkveno opravilo iméla. Moža so nesli h pokopu, ki bo, ne le vsakimu Gomiljanu, ampak še premnogimu iz stranskih far vedno v blagim spomini ostal, dokler zdanji rod ne prejde. Mislim, še pozneje veke se bo poštopavno od njega pripovedovalo.

Sveti dan 1843 je zemlja verliga Gomiljana v svoje krilo zakrila; de mu jih je malo enakih, je že marsikteri stranski potém djal. Ta verli mož je bil Juri Cúkala.

Komaj je on mož po serci Božjim, on, ljubljenc ljudi, oči zatisnil, je šla ta zgodba ko ogenj od hiše do hiše, od sela do sela — še daleč čez mejnike Gomiljske fare, in je vsako serce globoko zadéla. Povsod so solze tekle, solze žalosti, ga ne več na zemlji viditi, združene s solzami sladke tažbe, ga v srečnim kraji svetiga raja véditi. Svete Bile dan se drugiga ni govorilo, ko od Jurja Cúkala, vsak je hotel véditi, kedaj de bo njegov pogreb, vsak mu je želel poslednje spoštovanje, poslednjo ljubezen skazati. En glas je bil, de mora Sveti Dan pred desetim opravilam pogreb biti, ena želja, de cela srenja do njegove hiše po-nj gré, in ga do mertviša spodobno spremi. In ta želja se je spolnila: ljudi se je nabralo, de le redko h katerimu pogrebu toliko. Goreče molbe, polne vere, upanja, ljubesni so glasno spremljale rezno petje „Miserere“. Na mertviši je bilo vse ginjeno. Sivi starčki so si solze iz oči brisali, kakor de bi vsak bil svojiga sina zgubil. Modre žene so žalovale, kakor de bi njih vsaka bila svojiga sina do groba spremila. Ljudje sredne starosti so zdihovali, kakor de bi vsak bil brat ali sestra rajniga, tudi otroci so z odrašenimi jokali, in s tremi zapušenimi hčerkami rajniga žalovali, kakor de bi vsim malim bila smert očeta vzéla. Iz vsih serc so goreče molitve k svetim nebesam puhtéle, ne toliko za rajniga, zakaj zdélo se je vsakimu, de rajni molitve ne potrebuje, le bolj za se, de bi vsakiga poslednja ura bila takó sladka, vsakiga odhod bil tako srečen, ko rajniga.

Kaj je počel ta mož? Kaj je bil, de se je njegov spomin takó glaboko v toliko serce vtisnil?

Velika zmota je sploh med ljudmi, de mislijo, le v visokim stani bi bila sreča, le imenitne dela bi storile človeka slavniga. Tudi nizek stan, tudi navadne dobre déla, ki jih je spolniti vsakimu mogoče, storijo človeka srečniga, slavniga. Juri Cúkala je bil mož niskiga stanu. Majhno zemljiše pa pošteno rokodelstvo je bilo vsa zaloga njegove sreče. Kolarstvo je pridno rabil, pošteno tavernal, in s tem si je pripomogel, de je pred svojo rano smertjo ženi in otročičam lepo hišico pozidal, in še precej premoženja zapustil. Še le 42 lét je bil star, ko ga je Bog iz tega sveta poklical, pa kjer je bilo potreba kaj spoznati, skleniti: niso možje lahko dokončali, de bi se ne bili popréj z Jurkam posvetovali. Ni sicer znal ne pisati ne brati, ker ni bilo v njegovih otročjih letih prilžnosti, se tega naučiti: pa domača razumnost, dobro odkrito serce, tenjka bogaboječnost so to zgubo obilno domestile, one so bile vir njegove slavnosti. Velik prijatelj šole je bil, sosede za njo vnemal, in fajmoštra in šolskiga učitelja pri vsih njunih dobrih naklepih pridno podpiral. Zavoljo njegove povsod hvaljene poštenosti so ga radi oskerbnika vdov

in zapušenih otrok prosili: in on, ki nikomur ni odrekel, kar je le storiti mogel, je rad tudi tako skerb prevzel. Gosposke so ga zavoljo njegove odkritoserčnosti, poštenosti in ljubezni do ubogih veliko cenile.

Redek je, ki bi celo nobeniga sovražnika ne imel: Juri Cúkala ga ni imel. Ne de bi bil plajš za vetricam obračal — gerda, moža nevredna raba — veliko več bi bil raji veliko zgubo prenesel, ko le v kolikaj hudiga privolil. Zoper hudobijo se je vselej vzdignil: in vunder so ga tudi taki ljubili in spoštovali, ktere je svaril in od hudiga odvrčal, zakaj vse te duhovne dela milosti je tako ljubeznivo opravljal, de mu tudi togoten ni mogel zameriti. Ni bil nadležen režun; svaril, očital je bolj z zgledam, ko z zbadljivimi besedami. Čakal je na priložnost, in je tako marsikaj vravnal, kar bi gosposke bile teško obravnale. Bil je tedaj med svojimi sosedi, ko angelj mirú, ki je razločene serca zopet sklepal, ko svetla luč lepih zgledov, s katero je svojim bližnjim k lepim keršanskim čednostim svetil. On, mož verle visoke postave, ravniga deržanja, nekoliko blediga, odkritiga obraza, prijazniga očesa, si je na prvi hip serce pridobil. Vsak si je upal, mu serce odkriti, zakaj skrivnosti je dobro ohranil, nikdar za herbtam govoril. Pijan ni bil nikdar, pa tudi ni terpel, de bi se pod njegovo streho pijančevalo, ali razvujsdano ravnalo, zapravljuvcam doto žen in dedino otrok zapravljati, besedačam bližnjiga obirati, ni bilo v njegovi hiši pripušeno; poštene dobre volje, sladkiga nedolžniga pétja, prijazniga pogovarjanja je bil pa velik prijatelj, skratkoma, oštér po sliki svetiga oštérja Teodota. Desiravno ni bil bogat, je vunder veliko dobriga storil; sirotam je pomagal, kolikor je zamogel. Božji blagoslov je storil, de je njegovo premoženje pri vsem tem vunder le rastlo.

Ko ga je v sredi adventa 1843 nagla bolézen v posteljo poderla, je kmalo občutil, de ne bo dolgo živel; želo smerti mu je namreč že od mladih let v životu tičalo. Pri nekim cerkvenim strelanji je top razneslo, in ga kos Jurju v persi zletélo. Nevarno bolan od tega, je sicer ozdravel, pa vunder zmerej nasledke tiste nesreče v persih občutil. Bil je pozneje vojak, pa zavoljo tega zlega je po triletni službi od vojaštva slovo dobil. Ta stari zleg se je tedaj zdaj kar nanaglamlama vnél.

Vsi znanci se húdo vstrašijo, žena hoče obupati: Jurka jih pa vse tolaži, zdravniške svete — le iz pokoršine do božje postave zvesto izpolnuje, in ves miren — vesel smert pričakuje. V Boga, kterimu je bil celo življenje ves vdan, tako čisto zaúpa, de ga celó ne moti misel, kaj bo z ženo, kaj z otroci. Od žene, otrok mirno slovo jemlje, kakor bi imel le za kake dni odriniti. Vsakimu prijatlu prijazno roko podá, ga spomni na kako okolno že iz davnih časov, napelje na njo kak lép nauk, — vedno ves poln dobre volje. — Dokler je bil zdrav, ni lahko kak dan ostal brez svete maše. Tiste četertice ure, ki jih je v cerkvi zamudil, si je obilno doméstil, ker ni vedil ne za sive ponedeljke, ne za sopraznike, temuč je od ponedeljka jutra do sabote večera ves čas pridno po poklicu svojiga stanú pri svojim rokodelstvu k dobrimu obrnil. Zdaj, ko ne more iz postelje, pošlje po sveto Popótnico, in s svetim veseljem prejme svojiga Zveličarja, poln zaupanja v njegovo zasluženje, v priprošnjo njegove presvete Matere in ljubih svetnikov — nar hujši britkosti z Bogu vdanim sercam prenaša, dokler ves mirn svoje lépo življenje ne skléne.

Bodi mu ta spomenik v Novícah, v nekolik domestik velike zgube njegovim znancam in prijatlam, v lép zgled — ne le kmetam in rokodelcam, temuč vsakimu.

Sam sveti dan 1846.

Eden zmed njegovih mnogih prijatlov.

Povabilo.

V 48. listu lanjskiga leta smo dali na znanje, de bomo tekoče leto prejemnikom Novic na posebnih listih in sicer brez plačila doklado perdevali, ki so jo visoko častitljivi gosp. Matija Vertovc Slovincam spisali pod napisam „Kemija, obernjena na človeško življenje, na kmetijstvo in njegove pridelke“. Ker veliko koristnost te nove knjige ne samo za kmetovavce in rokodelce temuč za vsaciga Slovence spoznamo, in ker smo prepričani, de bi ta knjiga silno koristno in prijetno berílo za narodne slovenske šole utegnila biti in de jo bodo posebno šolski prijatli v več natisih dobiti želeli, oznanimo tukaj vsim Slovincam, de nej se berž berž oglasijo in nam povejo, koliko iztisov (Exemplare) še posebej za plačilo dobiti želijo, de se bomo po teh naročilih ravnati in posamesnih iztisov dovolj napraviti vedli. Cene te knjige, ki bo v primeri „Vinoreje“ velika, sedaj za gotovo še nemoremo na znanje dati, ker njene obširnosti natanjko še ne poznamo, toliko pa vunder zamoremo rēči, de jo bomo po nar nižji ceni prodajali in de bo javalne več kot 2 ali 3 dvajsetice veljala, morebiti pa tudi menj.

V izgled prijetniga jezika in lahke umevnosti pohvaljene knjige, damo 53. razdelek kemije bravcam za pokušnjo: Vredništvo.

Sporočilo na slovensko mladost.

Nar lepši in prijetniši pogled človeškim očém na sveti je — pogled cveteče mladosti. Kakor v gosposkim vertu, če va-nj stopiš, boš, brez de na tó misliš, nar pred in ze od daleč žlahne cvetlice zagledal, ki te s svojo lepoto ali prijetnim duham k sebi vabijo, tako bodo tudi pri slednjim večim shodu tvoje oči berž na pričujočo cvetečo mladost obrnile se, in z dopadajenjem nad njo delj časa ostale. Oči 80 let stariga očeta se rade nad mladenčam vstavijo, in obličje stare mamke se v pričo cveteče device očitno nekoliko pomladi. Če v kakim vunanjim kraji na poti neznaniga fanta ali dekliča srečaš, ki ti z nedolžno nasmehnjenim in prijaznim obličjem dobro jutro ali dober večer voši, lesen bi mogel vender biti, ko te to nič ne gane. Kiporéz, ko je obljubil iz Kararskiga marmorja za 8 ali 10.000 goldinarjev po svoji volji kaj mojstrije pokazati, bo nar raji podobo zaliga mladenča ali deklice naredil; tako je marlarjem nar bolj všeč izobraziti Marijo v podobi cveteče device, in angeljce kakor lepe mladenče.

Kaj ima pa vender mladost taciga nad sabo, de vsim dopade? — ali ne lepih mér in permér? — brez lepih mér in primér ga ni lepiga drevesa, ne lepiga konja, ne lepe hiše, pa tudi ne lepiga človeka; — de bi si vender to resnico tudi vsi rokodelci v glavo vtisnili! Če je kej lepote pri človeku, najde se pri cveteči mladosti; popred ni bilo telo še zrašeno, kasneje pa velikrat razširi se ali uvenva; tisti možje in žene so lepi, kteri delj časa obderžé mére in primére odrašeniga lepiga fanta ali dekline; mnogi možje, še bolj pa žene, in če više toliko bolj, skerbé in veliko denarjov izdajo, de bi cveteči mladosti saj na videz podobni bili. — Nedolžnost mladosti še bolj kot nje lopota vsih oči na-se vleče; spačen človek ne more, de bi je ne spoštoval, ko ne z očmi ali z besedo, saj vender s sercam; slednji, kterimu se je že več ali menj v eni ali drugi reči spodtaknilo, bo nedolžno mladost srečno imenoval. Ta je odkritoserčna, perljudna, zaupna, pripravna terdne prijaznosti sklepati, vdana pametnim ljudém, vneta za mnogo dobro; kakih posebnih hudobij ali zvijač ni pri nji pričakovati, ni imela še časa ne priložnosti se jih vaditi. Pameten fant je povsod z radostjo sprejet; če je pa še tako lep, in de se, postavimo, vpiva, ga umni tovarši in drugi ljudjé nič več ne obrajtajo; in dekline